

UTFORDRINGER OG MULIGHETER

Her vises de viktigste utfordringene og mulighetene som kommunene forventer å møte framover.

Utfordring	Beskrivelse
Velferdsstat under press	Velferdsstaten er under press samtidig som den økonomiske velstanden stiger og de rikeste blir stadig rikere. Demografisk utvikling, økte forventninger til offentlig innsats og mindre ønske om å bidra kollektivt, øker presset. Det samme gjør usikkerhet om framtidig økonomi, rentenivå og internasjonal politisk stabilitet. Samtidig er skattenivået i Norge lavere enn i våre naboland. Fokus på egne behov og individuelle rettigheter setter også press på kollektive løsninger og gir økt dokumentasjonsbehov i tjenestene. Dersom velferdsstaten svekkes vil det ha negative følger for folkehelse. Samfunns- og helhetsfokus trues av særinteresser i sektorer og profesjoner.
Folkehelse og sosial ulikhet	Psykososiale problemer og skadelige levevaner fører til sykdom, lidelse og økt press på kommunale tjenester. Årsakene til endra folkehelse er komplekse og krever kunnskap om og innsats fra hele samfunnet. Økte sosiale forskjeller, tynnere sosiale nettverk og familiestrukturer som brytes opp, fører til systematiske ulikheter i helse, utdanning og livskvalitet. Behandlingsresistente bakterier utfordrer folkehelse. Samtidig ser vi økt sykeliggjøring av normalt tilstander. En mangfoldig og flerkulturell befolkning krever nye løsninger. Manglende inkludering og tilhørighet truer grunnleggende menneskerettigheter, samfunnsikkerhet og bærekraftig samfunnsutvikling. Praksis i de universelle velferdsordningene kan bidra til ulik fordeling av velferdsgoder. Utfordringer knyttet til folkehelse og sosial ulikhet er mulig å håndtere dersom det er politisk evne og vilje til det.
Demokrati, medvirkning og frivillighet	Det representative demokratiet betinger valgdeltakelse fra alle samfunnsgrupper. Lokaldemokratiet forutsetter deltagelse i samfunnsutviklingen også mellom valgene. Det skal legges til rette for åpen debatt og prosesser som involverer innbyggerne. Valgdeltakelsen er lav og sosialt skjevdelt. Et informert og velfungerende demokrati forutsetter tillit, åpenhet og gjensidig respekt. Tillit og legitimitet i befolkningen er ferskvare. Frivilligheten er en viktig samfunnssektor, en likeverdig samarbeidspart og en forutsetning for et levende demokrati og et bærekraftig samfunn. Samskaping med innbyggere og andre aktører i lokalsamfunnet er avgjørende for utviklingen av samfunn og tjenesteutøvelse. Det er en utfordring at folk ikke vil eller får mulighet til å ta på seg verv i frivilligheten.

Kompetanse, innovasjon og ledelse	En utvikling med flere eldre og færre yrkesaktive stiller nye krav til arbeidskraft og kompetanse. Omstillingsevne og kompetanse om nyskaping, samskaping og nettverksarbeid blir stadig viktigere for alle sektorer og i ledelse på alle nivå. Det forutsetter ledere med økt fokus på relasjoner, etikk og involvering. Krav til formell kompetanse kan bidra til utstøting fra arbeidslivet. Samfunnets bærekraft avhenger av et arbeidsmarked med plass til alle.
Attraktivitet og bolyst	Regionens attraktivitet formes gjennom utvikling av levende byer og tettsteder som setter mennesker i sentrum. Utviklingen må skapes sammen med innbyggere, frivillighet, næringsliv, academia, media og offentlige institusjoner. Mulighet for bolig, jobb og verdiskaping og et godt oppvekstmiljø, er viktig for valg av bosted og påvirker befolkningssammensetningen. Verdal har en særskilt utfordring i å tiltrekke seg unge kvinner. Naturvern, jordvern og kulturminnevern gir rammer for samfunns- og byutviklingen der stedenes særpreg bør fremheves og videreutvikles. Identitetsfølelse og stolthet over eget bosted styrker tilhørigheten og omdømmet.
Arealdisponering	Areal til landbruk, friluft- og miljøformål konkurrerer med areal til andre samfunnshensyn som annet næringsliv, samferdsel og bosetting. Bærekraftig arealdisponering forutsetter at det legges et langsiktig tidsperspektiv til grunn i samfunnsplanleggingen.
Klima	Regjeringen har lagt fram mål etter Paris-møtet om å senke Norges utslipp til en tredel av dagens utslipp av CO₂ før 2050. Dette vil ha stor betydning for innbyggere, lokalsamfunn, kommunenes drift, infrastrukturen og kommunale beslutninger.
Globalisering	Rask og omfattende flyt av varer, kapital, mennesker og informasjon over statsgrenser, og en situasjon der politisk styring, nasjonal økonomi og rettsordning påvirkes av krefter utenom nasjonalstaten, og innebærer stadig nye rammevilkår for kommunene. Mange mennesker er på flukt og søker beskyttelse også i våre kommuner. Globaliseringen har ført til økt verdensøkonomi som kun har kommet de rikeste til gode.
Digitalisering	Det meste av fremtidig verdiskaping vil basere seg på digitale prosesser. Kompetanse til å nytte denne teknologien avgjør hvor raskt vi kan ta ut effekter, og dette gjelder både på individuelt og kollektivt nivå. Digitalisering kan bidra til «funksjonshemming» for en del av befolkningen pga. mangel på kompetanse eller manglende tilgang til teknologi.
Samfunnssikkerhet	Samfunnssikkerhet handler om trygghet. Lokale, nasjonale eller internasjonale hendelser kan føre til utrygghet, skader, pandemier og tap på områder av stor betydning for sentrale samfunnsinstitusjoner, vår felles sikkerhet eller den enkeltes

	trygghet. Effekter av klimaendringene (våtere/villere/varmere vær) påvirker samfunnssikkerheten gjennom større risiko for flom og ras. Digitalisering av samfunnet og manglende sosial inkludering øker faren for å begå kriminalitet. Mangelfull erkjennelse av trusselkilder stiller krav til beredskapsarbeidet. Sykehuset er en viktig trygghetsfaktor lokalt.